

בס"ד, א' שבט התשפ"ד

בבא קמא דף ע' – הרשאה לגביית מטלטלין, שחיטה שמחייבת ד' וה'

מושגים:

1. אורכתא –
נהרדעי אמרו שלא כותבים 'אורכתא' על מטלטלין. כלומר לא כותבים שטר הרשאה לשליח שיוכל לגבות מטלטלין שאינם ברשותו, כמו שרבי יוחנן אמר שלא ניתן להקדיש דבר שאינו ברשותו.
2. כל דמתעני מן דינא קבילית עלי –
רב אשי אמר שה{אורכתא} עושה שליח ולא שותף, ולכן אם השליח תפס מהמטלטלין לעצמו, מוציאים מידו את מה שהוא תפס. כי בשטר ההרשאה כתב המשלח, 'כל דמתעני מן דינא קבילית עלי', כלומר, כל מה שייצא בדין הזה לחובה או לזכות אני מקבל עליי (מאירי, בפירוש הראשון), דהיינו המשלח לוקח אחריות על התוצאות.
3. דבר ולא חצי דבר –
רבי עקיבא למד מהפסוק 'על פי שניים עדים יקום דבר', שצריך שהעדים יעידו עדות שלימה. למשל כשעדים מעידים שלאדם מסויים יש חזקת שימוש בשדה שלוש שנים, והוא טוען שהוא רכש אותה כדין, זו ראייה חזקה שהשדה שלו. אבל אם יש עדות נפרדת על כל שנה זה נחשב 'חצי דבר' כי כל עדות לא שווה כלום בלי העדויות האחרות.
4. קלוטה כמי שהונחה –
ר"ע סובר לעניין שבת ש'קלוטה כמי שהונחה דמיא' כלומר כשחפץ נזרק מרה"ר לרה"י, ונכנס לאויר רה"י והוא עומד לנחות שם, הוא נחשב כנח והזורק מתחייב סקילה. אבל לפי חכמים הוא מחלל שבת רק כשהחפץ ינוח בחצר.

שאלות:

1. שלום שלח את אלי שיגבה מדני מחשבים שהוא חייב לו, דני לא מכיר את אלי, ומסרב לדון איתו, איך אפשר לפתור את הבעיה?
ראינו את דעת רבי יוחנן שלא ניתן להקדיש דבר שאינו ברשותו. רב אשי אמר לאמימר שזו הסיבה שנהרדעי אמרו שלא כותבים {אורכתא} על מטלטלין. כלומר לא כותבים שטר הרשאה לשליח של הגבייה, למשל בדוגמה שלנו שלום לא יכול לכתוב לדני הרשאת גבייה על המחשבים כשהם אינם ברשותו.
הגמ' מביאה לשון אחרת בדעת נהרדעי, שבדר"כ אפשר לכתוב הרשאה על מטלטלין, חוץ ממקרה ששלום כבר תבע את דני בבי"ד, ודני כפר ואמר שהוא לא חייב לשלום כלום. כי אז זה נראה כשקר, שחותמים על שטר שאין בהכרח מאחוריו חוב אמיתי.
עוד אמרו נהרדעי, שלשון האורכתא צריכה להיות 'זיל דון וזכי ואפיק לנפשך', כלומר ההרשאה אומרת שהשליח זוכה לעצמו, ולכן הנתבע לא יכול לומר לשליח, לא מכיר אותך, אין לי דין ודברים איתך.
אביי אמר שאם השולח נתן לשליח חלק מהסחורה, חצי, שליש וכדומה. מתוך שהשליח יכול לדון עם הנתבע על חלקו, יש לו זכות לידון איתו על הכל.

אמימר אמר שאם השליח תפס חלק מהסחורה לעצמו לא מוציאים אותה ממנו, מאחר והוא קיבל הרשאה לדון עם הנתבע כאילו התביעה שלו (הפירוש השני ברש"י).

רב אשי חולק ואומר שהוא שליח ולא שותף, ולכן אם הוא תפס מוציאים מידו את מה שהוא תפס. הסיבה היא, שבשטר ההרשאה כתב המשלח, {כל דמתעני מן דינא קבילית עלי}, כלומר, כל מה שייצא בדין הזה לחובה או לזכות אני מקבל עליי (מאירי), בפירוש הראשון), כלומר המשלח לוקח אחריות על התוצאות, למרות שהוא כתב לו 'זיל דון וזכה לך' הוא רק שליח.

אבל יש דעה בגמ' שבעקבות שני ההוראות 'דון לעצמך' ו'קבילית עליי' הוא שותף (רשב"א), והנפק"מ תהיה במקרה שהשליח תפס לעצמו, אם הוא רק שליח מוציאים ממנו. וכך פסקה הגמ' שהוא שליח ולא שותף.

2. עומר שחט את הכבשה שהוא גנב, הוא שלח שאלת רב, ואמרו לו שהיא טריפה. האם הוא חייב ד' וה'?

המשנה מפרטת אוסף מקרים שבהם יש תשלומי ד' וה', והגמ' תדון בהם בדפים הבאים.

המשנה אומרת שאם יש שני עדים על הגניבה, ושניים אחרים על הטביחה והמכירה משלמים ד' וה'.

הגמ' מבררת האם זה סותר את דעת **רבי עקיבא** שלמד מהפסוק 'על פי שניים עדים יקום דבר', שצריך שהעדים יעידו עדות שלימה, {דבר' ולא 'חצי דבר'}. ואצלינו לכאורה העדים המעידים על הטביחה, לא יודעים אם היתה גם גניבה, יכול להיות מבחינתם שהוא טבח בהמה של עצמו ואין עבירה, האם זה נחשב 'חצי דבר'?

אביי אומר שמשנתינו יכולה להסתדר גם עם דעת **רבי עקיבא**, משום **שרבי עקיבא** דיבר על מצב ששתי כיתות עדים מעידות חצי דבר, והעדויות של אף אחת מהן לא שלימה בלי השניה. למשל כשעדים מעידים שלאדם מסויים יש חזקת שימוש בשדה פלונית שלוש שנים, והוא טוען שהוא רכש אותה כדן, זו ראייה מספיקה ולא צריך להציג שטר קניין. אבל אם יש עדות נפרדת על כל שנה מהשלוש שנים זה נחשב 'חצי דבר' כי כל עדות לא שווה כלום בלי העדויות האחרות.

אבל במקרה ששני עדים מעידים שדבורה התחתנה עם ארז בניסן, ושני עדים אחרים מעידים שהיא זינתה עם דב באייר. הרי שני העדים הראשונים מעידים עדות עצמאית ולא זקוקים לעדות השניה. ובמקרה כזה **רבי עקיבא** מקבל את כל העדות.

וגם אצלינו עידי הגניבה מעידים עדות עצמאית ולא זקוקים לעידי הטביחה.

חכמים שחולקים על **רבי עקיבא** לומדים 'דבר' ולא 'חצי דבר', לעניין ששתי כיתות עדים מעידות כל אחת שראו שערה אחת בילדה קטנה, אחת בגבה ואחת בכריסה. הילדה לא תיחשב בוגרת לענין עונשין או קידושין, כי היא צריכה עדות אחת שיש לה שתי שערות. ושערה אחת נחשבת 'חצי דבר'. (השערות צריכות להיות במקום ערווה, וגבה וכריסה אלו כינויים למקומות נפרדים במקום הערווה).

3. חמי אמר לנחמן שימכור לו כדור, ושיזרוק אותו מרה"ר לחצר שלו בשבת. האם המכירה תפסה?

המשנה אמרה שמי שגנב ומכר בשבת, חייב תשלומי ד' וה'. הגמ' מקשה מברייתא שאומרת שהוא פטור? והגמ' מבררת מתי פטור ומתי חייב.

- **רמי בר חמא** אמר שהברייתא פוטרת כשהקונה אמר למוכר שיקצוץ תאנה תמורת הגניבה, כך שקוצץ התאנה ברגע המכירה מתחייב מיתה. ולכן נפטר מתשלומים כי קם ליה בדרכה מיניה.
אבל הגמ' מקשה על התירוץ הזה, שמכיוון שהקונה לא יכול לתבוע את המוכר לקיים את המכירה בביה"ד זה לא נחשב בכלל מכירה.
- בסוף הדף **רבא** מתרץ שהמכירה נחשבת מכירה, ולא תלויה ביכולת של הקונה לתבוע את המוכר בבי"ד. והוא מביא לכך דוגמא שאדם בא על אמו, ונתן לה כבשה באתננה. זה נחשב אתנן זונה שאסור להקריבו כקרבו, למרות שהיא לא יכולה לתבוע את הכבשה בבי"ד מאחר והוא התחייב מיתה.
- **רב פפא** אמר שהברייתא שפוטרת מד' וה', מדברת על כך שהקונה אמר למוכר שיזרוק את הגניבה לחצרו של הקונה. וכשהחצר קונה, המוכר מחלל שבת בהוצאה מרשות לרשות.
- הגמ' תוהה האם זה דוקא לפי **ר"ע**, שסובר לעניין שבת שנקלוטה כמי שהונחה דמיא {כלומר, כשהחפץ נכנס לאויר רה"י והוא עומד לנחות שם, הוא נחשב כנח והזרוק מתחייב סקילה. כי לפי **חכמים** הוא מחלל שבת רק כשהחפץ ינוח בחצר, ואילו הגניבה מתבצעת ברגע שהחפץ נכנס לאויר החצר. לפי **חכמים** הוא מתחייב תשלומי ד' וה' קודם לחיוב המיתה.
- הגמ' מתרצת שאפשר להעמיד את הברייתא גם בשיטת **חכמים**, אם המוכר מוסיף תנאי שהחצר לא תקנה את החפץ עד שהוא ינוח בחצר, ואז גם **לחכמים** קם ליה בדרכה מיניה ופטור מד' וה'.